

Mitjevo karikaturu tedaj, ko mu ta narekuje francosko nalogo (108). Petnajstletna Biserka: »Veliko hočeš zvedeti. Ne vem, če ti morem že danes zaupati...« (178/9) itd. Mnogo psiholoških nedoslednosti (lutkarski zakonci, Margaretina ljubezen do Avda in hkrati groza pred njim itd.) izpričujejo stranske osebe, ki vse preveč modrujejo, vse premalo živé in so zato neverjetne, literarne. Razen dovršenega gangsterja Avda je pisatelj vse osebe oblikoval s skrivnostno, idealno lučjo, a ta luč je nerealistično subjektivna in bleda, tako da je čisto nemogoče razumeti medsebojne odnose teh oseb (n. pr. Margita in Mitja).

Fabulistično in psihološko izhodišče »Hudobnih angelov« je poleg erotike in seksualnosti kakor pri »Dečkih« predvsem puberteta. Če to upoštevamo, bomo lažje prenesli globoke misli, suhe in preudarne dialoge ter zrela dejanja mladostnikov in mladostnic — in lažje bomo vse to oprostili njim kakor tudi avtorju.

Niti tehnika romana ni na višku. V IV. poglavju kulminira Mitjeva in Mimičina ljubezen, a kasneje ne najdemo o Mimici niti sledu več. Deus ex machina v osebi razbojnika Avda je premalo neprisiljena, preskopo izvirna razrešitev romana. Vobče je vse dogajanje prepovršno, premedlo, prehitro. Kakor »Dečkom« manjka tudi temu delu vzročne povezanosti dejanja.

S »Hudobnimi angeli« je skušal Novšak postaviti že drugi spomenik študentovski mladostni rasti. Uspelo mu je sicer bolj ko pred dvema letoma, a časovna in življenjska razdalja med pisateljem in snovjo je bila tudi to pot še mnogo premajhna, da bi ga bila mogla obvarovati pred zaverovanostjo vase, pred zanesenostjo in naivnostjo in ga hkrati usposobiti za umetniško oblikovanje obsežnega gradiva. Premalo se je zamislil ob grajah in zdravih naukih, ki so jih vsebovale ocene »Dečkov«. Novšak ima dar preprostega, prijetnega in tekočega pripovedovanja. S tem darom bo utegnil doseči lepe uspehe v objektivni snovi, kar dokazujejo nekatera močna poglavja pričujočega romana (prizor v beograjski krčmi); a prej se bo moral odpovedati zastrti nezreli in bolni avtobiografičnosti in subjektivno pobarvanemu modrovanju svojih junakov. Prav tako mu ne bo škodilo, ako bo več pažnje posvetil slovenščini.

Založba je knjigo odlično opremila. Kot daljši izvirni pripovedni tekst bodo »Hudobni angeli« nedvomno imeli velik krog čitateljev in spričo poguma mladega pisatelja tudi precej občudovalcev. Vse to pa dejanske umetniške vrednosti Novšakovega »romana otroka« ne bo dvignilo. V. Beličič.

Aleš Ušeničnik, Izbrani spisi. II. zvezek. Ljubljana 1940. Založila Jugoslovanska knjigarna. 306 str.

V dneh vsesplošne zmede, trenj in grozot, ki jih doživljamo, so nam Ušeničnikovi spisi, ki jih zvezek za zvezkom v razmeroma kratkih razdobjih hitita pripravljati avtor in založnica, ne le prepotrebni za duhovno orientacijo, temveč še v posebno uteho in bodrilo. Mirna, toda jasna in odločna Ušeničkova beseda, s katero razkriva zmotna naziranja na najrazličnejših področjih duhovnega življenja, da v tem jasnejši luči pokaže čisti Kristusov nauk, dvigne duha tudi v najtežjih trenutkih in ga navda z optimizmom, kakršnega premore edino le krščanstvo.

N a š č a s, uvodna beseda urednikova k prvemu letniku »Časa«, s katero nas avtor uvaja v II. zvezek Izbranih spisov, je podoba tudi našega časa in geslo »Nazaj h Kristusu!«, v katerega razpravica izzveni, bi moralo bolj kot kdaj danes zajeti človeštvo. Ušeničnik je vseskozi sodoben prav tako danes kot pred desetletji.

Izvor praktičnim zablodam vidi v idejnih zablodah. Zato mu je — zlasti še kot filozofu — prvenstveno tod potrebno razčiščenje. Z dvema razpravama obračuna s pozitivizmom, potem ko je prikazal njegov vznik v zgodovini filozofije, njegove posledice zlasti v religijski vedi, v etiki in sociologiji, pa tudi, kako se je zajedel v praktično mišljenje in življenje tudi katoličanov. Kot vodilni krščanski mislec pa vrši svoje poslanstvo tudi v boju proti praktičnim zablodam svojega časa. Pazno zasleduje, kako božje zakone spoštujeta slovnstvo in politika, in greh neustrašeno imenuje greh, pri tem pa je sam vedno pripravljen popraviti krivico, če jo je komu s svojo obsodbo napravil. Z občudovanja vredno obzirnostjo pa nastopa proti zmotnim pojavom, o katerih misli, da so nastali bona fide, da tako obvaruje, kar je dobrega. Tak je njegov način, s katerim skuša v celi vrsti razprav odvrniti mladinsko gibanje od stranpotov, pri čemer se skrbno varuje osebnosti, temveč zahteva le popolne jasnosti. Končno se sreča še s Spenglerjem in njegovim pesimizmom, kateremu ne dokaže le zmotnosti njegovih filozofskih osnov, temveč mu postavlja nasproti optimizem, ki raste iz krščanskega idealizma.

Celota zase so razprave drugega dela, ki obravnavajo odnose med idejami in dejanji ter problem volje. Avtor sicer povsem pravilno pripisuje prvenstvo načelom, pri čemer pa nikakor ne zanemarja važnosti vzgoje volje, temveč ji nasprotno posveča veliko pozornost. Nasproti sredstvom modernih teorij postavlja askezo, kot jo je učil sv. Ignacij Lojolski.

Tretji del je posvečen s štirimi razpravami umetnosti in njenim odnosom do nraavnosti. Medtem ko v prvi nakaže problematiko z zanimivo korespondenco med pesnico Ringseis in profesorjem Stolzem, se v naslednjih — v eni kar v sholastični obliki — bavi z vprašanjem odnosa med estetsko in etično vrednoto samim. Svoje posebno stališče glede etičnega postulata v umetnini s splošnega človeškega stališča pri tem slej ko prej odločno vzdržuje, umaknil pa ga je v opombi — iz znanstvenih razlogov — z estetskega stališča. Tako je ob teh razpravah dokončno rešil eno najaktualnejših umetnostnih vprašanj, zaradi katerega se je vnela že ponovno ostra polemika, in s popravkom zelo olajšal pomiritev med nami samimi.

Knjiga je prava zakladnica bogatih misli, izvirajočih iz večnih resnic, ki jih hrani krščanstvo in ki nam jih je mogel v taki obliki posredovati le Ušeničnik. Da pa so spisi aktualni tudi danes, dokazuje tudi pojav, da posamezne odlomke ponovno ponatiskujejo mnogi naši listi. Tako spisov ne bomo imeli le zbranih v knjižnici, ampak bodo dosegli tudi svoj pravi in prvotni namen.

Ob tem zvezku je treba pohvalno omeniti, da je bil z vso skrbnostjo pripravljen, jezikovno izčiščen in da je tudi brez tehničnih pomanjkljivosti.

J. Rakovec.